

Sygn. akt. II C 178/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSR Ewa Guczyńska - Miśkiewicz

Protokolant sekr. sąd. Dorota Filipiak

po rozpoznaniu w dniu 20 sierpnia 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. S.**

przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł.

o zapłatę

1. ***oddala powództwo;***

2. ***przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi na rzecz Skarbu Państwa – Komendy Wojewódzkiej Policji w Ł. kwotę 46 zł (czterdzieści sześć złotych) tytułem kosztów doprowadzenia powoda na rozprawę w dniu 21 lipca 2015 roku;***

3. ***nie obciąża powoda kosztami postępowania.***

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 4 lutego 2015 roku M. S. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w Ł. kwoty 72.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Powód wniósł nadto o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów procesu. W uzasadnieniu powód wskazał, że w toku postępowania karnego zastosowano wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, w ramach którego w okresie od lutego 2012 roku do lutego 2013 roku przebywał w Areszcie Śledczym w Ł. przy ulicy (...). Zdaniem powoda warunki, w jakich dane mu było przebywać naruszają standardy określone zarówno w przepisach polskich jak i umowach międzynarodowych. Naruszenia te miały polegać na zbyt małej ilości miejsca przypadającego na 1 osobę, braku dostępu do ciepłej wody, ograniczeniu dostaw prądu, ograniczeniu dopływu światła z powodu zamontowaniu w oknach blend, braku zabezpieczeń na górnych łózkach, brakach w stolarce okiennej, zagrzybieniu i zawilgoceniu cel, braku dostępu do świetlicy i zajęć kulturalno-oświatowych, braku dostępu do środków higieny, braku odpowiedniej wentylacji cel oraz naruszeniu intymności przy korzystaniu z kąpielnicy sanitarnego. (pozew -k.2-4)

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – Areszt Śledczy w Ł. nie uznał powództwa, wniósł o jego oddalenie jako całkowicie bezzasadnego oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że wyposażenie cel jest zgodne z obowiązującymi przepisami, natomiast kwestia dostosowania pomieszczeń sanitarnych związana jest z jednej strony z potrzebą zapewnienia intymności osadzonemu, z drugiej strony z potrzebą zapewnienia odpowiedniego monitoringu celi przez funkcjonariuszy. Natomiast odnosząc się do zarzutu dotyczącego przesłonek okiennych w celach pozwany wskazał, iż konieczność montowania ich wynika z wymogów techniczno-ochronnych oraz pokontrolnych zaleceń

sędziego penitencjarnego. Niemniej jednak odpowiednia przenikliwość płyt, z których wykonano przesłony nie powoduje znacznego ograniczenia dopływu do celi światła słonecznego, jak również zapewnia wymianę powietrza podczas wietrzenia cel. Pozwany wskazał, że w celach zamontowane jest oświetlenie jarzeniowe, typowe w tego typu jednostkach, które jest stosowane w bardzo wielu instytucjach. Każdy z osadzonych ma możliwość dbania o higienę osobistą, bowiem wszystkie cele zaopatrzone są w miskę ustępową, automat płuczący, umywalkę z dostępem do bieżącej wody. W celach nie ma doprowadzenie ciepłej wody, natomiast osadzeni mają możliwość korzystania z czajników elektrycznych i grzałek we własnym zakresie. Ciepła kąpiel przysługuje każdemu osadzonemu raz w tygodniu. (odpowiedź na pozew, k. 45-47)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. S. w Areszcie Śledczym w Ł. przebywał w okresie 16 lutego 2012 do 27 lutego 2013 roku w wyniku stosowania wobec niego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. W okresie od 16.02.2012 roku do 19.02.2012 roku powód przebywał w pawilonie A, celi 10 o pow. 12,01 m², gdzie przebywało do 4 osadzonych. Następnie powód przeniesiony został do celi nr 114 położonej w pawilonie B/III o powierzchni 25,91 m², gdzie przebywał od 20.02.2012 Roku do 07.02.2013 Roku. W okresie tym w celi powoda znajdowało się maksymalnie ośmiu osadzonych. W ostatnim okresie tj. od 08.02.2013 Roku do 27.02.2013 roku powód przeniesiony został do celi nr 121 w pawilonie B/IV o powierzchni 12,04 m², gdzie jednocześnie osadzono maksymalnie czterech osadzonych. (notatka służbowa z dnia 6 lipca 2015 roku –k. 72-73)

Do 2014 roku na terenie Aresztu Śledczego w Ł. ograniczono dostawę energii elektrycznej w gniazdkach (...) w godzinach od 10: 00 do 12: 00 w dniu robocze oraz w porze nocnej w dni robocze i soboty ograniczenie występowało w godzinach od 01: 00 do 05: 30, a w święta od godziny 01: 00 do godziny 06:30. Ograniczenia te wynikały z oszczędności. (instrukcja wyłączania dopływu energii elektrycznej do gniazd 230 V. –k. 35)

Do odbiorników wody (umywalka i wc) znajdujących się w kąciakach sanitarnych w celach mieszkalnych, dostarczana jest zimna woda. (niesporne)

W celach są grzałki, a osadzeni mogą podgrzewać wodę w sposób nieograniczony. (zeznania powoda: k. 55-56)

Każdy osadzony ma zapewnioną jedną ciepłą kąpiel raz w tygodniu. (okoliczność przyznana przez pozwanego)

Kąciaki sanitarne osłonięte są konstrukcją stalowa pokrytą płytą (...) o wysokości od 210 do 215 centymetrów, co zapewnia im intymne i nieskrępowane korzystanie z sanitariatu. Kąciaki te wyposażone są w drzwi o wysokości 150 cm, co zapewnia intymność w podstawowym zakresie. Od 2013 roku kąciaki są modernizowane w zakresie podwyższenia ścianek do wysokości od podłogi do sufitu. Wymieniane są również drzwi do kąciaków na pełnowymiarowe. Do sierpnia 2015 roku zmodernizowano około 2/3 wszystkich kąciaków sanitarnych. (zeznania świadka W. B. –k. 89)

Osadzonym w pozwanej jednostce penitencjarnej wydawane są środki higieny, które wydawane są przy przyjęciu do jednostki, a następnie w pierwszych dniach kolejnego miesiąca. Każdy osadzony może również nabyć środki higieniczne w kantynie lub też otrzymać je w ramach paczki od rodziny. (zeznania świadka W. B. –k. 89)

Powód zarówno korzystał z możliwości nabycia tych środków z kantyny, jak i otrzymywał je w paczkach od rodziny. (zeznania powoda –k. 84-86)

W oknach cel mieszkalnych zamontowane są blendy. Montaż przesłon wynika z przepisów specjalnych obowiązujących dla zakładów karnych i aresztów śledczych. Blendy mają na celu zapobieganie kontaktowania się osadzonych między sobą. Konieczność zainstalowania tych przesłon wynikała przede wszystkim z zaleceń pokontrolnych sędziego penitencjarnego. Przesłony zostały zaprojektowane i wykonane zgodnie z przepisami i normami, nie ograniczają dopływu powietrza i przenikania światła do pomieszczeń. (okoliczność przyznana przez pozwanego)

Szyb wentylacyjny znajdujący się w kącie sanitarnym służy wymianie powietrza. W zakresie wentylacji obowiązują w Polsce po II wojnie światowej w celach mieszkalnych nie ma obowiązku umieszczenia szybu wentylacyjnego. (okoliczność przyznana przez pozwanego)

W celach pozwanej jednostki penitencjarnej mogą zdarzyć się lokalne zawilgocenia wynikające z warunków atmosferycznych, awarią instalacji wodociągowej, czy zalania celi przez celę znajdującą się na kondygnacji wyższej, co niekiedy wywołane jest działalnością osadzonych (okoliczność przyznana przez pozwanego)

Łóżka, które zamontowane są w celach są standaryzowane i występują również w innych jednostkach penitencjarnych, jednostkach wojskowych oraz noclegowniach. Od niedawna istnieje wymóg zabezpieczenia wejścia na górne łóżko, wcześniej takiego wymogu nie było. (okoliczność przyznana przez pozwanego)

W poszczególnych celach mogą wystąpić ubytki w stolarce okiennej, które są na bieżąco naprawiane. Każdy z osadzonych może zgłosić do administracji pojawienie się tego typu usterek. (okoliczność przyznana)

Powód w trakcie pobytu w Areszcie Śledczym korzystał z biblioteki. Prasy nie prenumerował, nie pytał nigdy czy można. W celi korzystał z telewizora, który odbierał 5-6 programów, czasami słuchał muzyki nadawanej z radiowęzła. (zeznania powoda –k. 84-89)

W Areszcie Śledczym w Ł. prowadzone są zajęcia kulturowo-oświatowe. Odbywają się one na świetlicy. (zeznania świadka W. B. –k. 88-89)

W dniu 20 listopada 2014 roku wydane zostało sprawozdanie z wizytacji Aresztu Śledczego przez sędziego wizytatora Wydziału VI Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Łodzi, w którym nie stwierdzono nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki czy naruszania przepisów prawa regulujących sposób odbywania kary oraz wykonywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. (sprawozdanie z wizytacji Aresztu Śledczego w Ł.-k. 55-67)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzony w toku niniejszego postępowania materiał dowodowy w postaci dokumentów oraz zeznań świadka W. B. i powoda. Stan faktyczny nie był, co do zasady, pomiędzy stronami sporny. Spornym natomiast była ocena warunków panujących w Areszcie Śledczym w kontekście zgodności z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Podstawą prawną roszczenia powoda jest przepis art. 417 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. i art. 448 k.c.

Zgodnie z art. 417 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa. Przepis powyższy przyjmuje, że jedynymi przesłankami odpowiedzialności Skarbu Państwa są: wykonywanie władzy publicznej niezgodnie z prawem oraz powstała z tego powodu szkoda. Przesłanką odpowiedzialności z art. 417 k.c. nie jest natomiast wina żadnego podmiotu.

Na gruncie art. 417 k.c. stwierdzić należy, że odpowiedzialność Skarbu Państwa ma miejsce wówczas, gdy wykonującemu władzę publiczną – bez względu na sposób i formę działania – można postawić zarzut działania z naruszeniem prawa. Przepis powyższy dotyczy wszelkich czynności (działania i zaniechania) związanych z wykonywaniem imperium, a więc zarówno czynności faktycznych, jak i indywidualnych rozstrzygnięć podejmowanych przy zachowaniu określonej procedury.

Przez „działanie lub zaniechanie niezgodne z prawem” należy rozumieć niezgodność z konstytucyjnie rozumianymi źródłami prawa, czyli Konstytucją, ustawami, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi oraz rozporządzeniami, a także dorobkiem prawnym Wspólnoty Europejskiej i prawem stanowionym przez Unię Europejską. Nie ulega przy

tym wątpliwości, że do sfery imperium państwa należy stosowanie środków przymusu związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności i środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

Drugą przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na gruncie art. 417 k.c. jest szeroko rozumiana szkoda, to jest każdy uszczerbek w prawnie chronionych dobrach danego podmiotu, zarówno o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym. Art. 417 k.c. dotyczy zatem również odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu naruszenia dóbr osobistych obywatela, co oznacza możliwość wystąpienia przez pokrzywdzonego z roszczeniem o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę niemajątkową. Także w wyroku z dnia 2 października 2007 r. Sąd Najwyższy przyjął, że przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie tego przepisu jest szkoda w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., może nią być także zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w wypadkach wskazanych w art. 445 i 448 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07, LEX nr 315849). Nie ulega przy tym wątpliwości, że poszkodowany może żądać zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. na zasadach przewidzianych w kodeksie pokrzywdzony może żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na cel społeczny. Zasady przyznawania przez sąd zadośćuczynienia regulują przepisy art. 445 i 448 k.c.

Powołany wyżej przepis art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Stwierdzić należy, że dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną Konstytucji RP. W art. 30 Konstytucji, usytuowanym wśród przepisów o wolnościach, prawach i obowiązkach obywatela, ustawodawca stanowi, że przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Obowiązek ten powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium, realizując swe uprawnienia represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r.) Zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Wynika to wprost z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 169) i z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., stanowiących, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Przytoczone zasady norm prawa międzynarodowego na gruncie prawa polskiego wyrażają art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji.

Jak już wskazano powyżej, ochrona dóbr osobistych przysługuje także osobom pozbawionym wolności. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, jak i akty wykonawcze do nich, dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności i stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, mają na celu m.in. zorganizowanie osadzonym takich warunków, w których ograniczenie ich praw osobistych następuje jedynie w niezbędnym zakresie, wyznaczonym funkcjami, jakie ma pełnić kara lub środek zapobiegawczy.

Odnosząc się do pierwszego z zarzutów powoda jakoby w okresie jego pobytu w Areszcie Śledczym w Ł. przebywał w celach przeludnionych, w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego nie przekraczała 3 m² jest całkowicie bezpodstawny. Jak bowiem wynika z notatki służbowej z dnia 6 lipca 2015 roku wskazującej nr cel, ich powierzchnię, a także liczbę osadzonych przebywających w nich w danym czasie, w których powód przebywał, nie doszło do sytuacji, w której powód przebywałby w celi, w której powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego nie przekracza 3m².

W dalszej kolejności wskazać należy, że udostępnianie osadzonym środków higieny czy korzystanie z ciepłej kąpieli, są regulowane w odpowiednich przepisach kodeksu karnego wykonawczego oraz w przepisach wykonawczych, a

w szczególności w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. 2003, nr 152, poz. 1493). Jak wynika z materiału zgromadzonego w sprawie pozwany Areszt Śledczy przestrzega zasad minimalnego standardu utrzymania higieny przez osadzonych przebywających w pozwanej jednostce penitencjarnej. Zgodnie z § 30 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno- porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. 2003 Nr 152, poz. 1493) skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Osadzony zatrudniony przy pracach brudzących, chory według wskazań lekarza ewentualnie osadzony za zgodą Dyrektora jednostki penitencjarnej korzysta odpowiednio z częstszych kąpieeli. Jak wynika z materiału zgromadzonego w sprawie obowiązek wynikający z przywoływanego przepisu § 30 ust.3 cyt. rozporządzenia jest przez pozwanego realizowany. Odmienne twierdzenia powoda w tym zakresie ostać się nie mogą zwłaszcza, że są gołosłowne. Ponadto powód otrzymuje zarówno od pozwanej jednostki jak i od rodziny paczki higieniczne, a do odbiorników wody (umywalka i wc) znajdujących się w kącikach sanitarnych w celach mieszkalnych, dostarczana jest zimna woda. W celach dostępne są grzałki, przy pomocy których osadzeni mogą podgrzewać wodę w sposób nieograniczony, wobec czego powód może w podstawowym stopniu dbać o higienę osobistą.

W zgromadzonym materiale dowodowym nie znalazły potwierdzenia zarzuty powoda o przebywaniu osadzonych w celach zgrzybiałych. Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, choć w celach pozwanej jednostki penitencjarnej mogą zdarzyć się lokalne zawilgocenia to przyczyny ich występowania są niezależne od pozwanego i wynikają albo z warunków atmosferycznych, albo awarii instalacji wodociągowej bądź są związane z zalaniem celi przez celę z wyższej kondygnacji. Niemniej jednak w przedmiotowej sprawie powód nie udowodnił, aby niedogodności związane z przebywaniem w zawilgoconych celach przekroczyły stopień pozwalający traktować je jako nadmierne i nieuzasadnione lub aby jego godność jako osoby ludzkiej została przez nie naruszona, dlatego też powództwo w tym zakresie podlegało oddaleniu.

Odnosząc się natomiast do zarzutu dotyczącego zamontowania przesłon okiennych, wskazać należy, że ich montaż wynika z przepisów specjalnych obowiązujących dla zakładów karnych i aresztów śledczych. Blendy mają na celu zapobieganie kontaktowania się osadzonych między sobą. Ponadto przesłony zostały zaprojektowane i wykonane zgodnie z przepisami i normami, nie ograniczają dopływu powietrza i przenikania światła do pomieszczeń.

Również zarzut powoda dotyczący braku zajęć kulturowo-oświatowych okazał się chybiony. Ponadto powód nie sprecyzował jakich to zajęć kulturowych brakuje mu w Areszcie Śledczym w Ł., że mógł on korzystać z biblioteki, oglądać telewizję czy słuchać radia, a możliwością prenumerowania prasy w ogóle się nie interesował.

Analiza materiału dowodowego pozwala stwierdzić, że Areszcie Śledczym w Ł. nie panują warunki sprzeczne z normami zawartymi w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego, jak i aktach wykonawczych. Nawet jeżeli uznać, że warunki, jakie gwarantują osadzonym te normy, nie przypominają warunków dostępnych na wolności, w szczególności warunków domowych- jak określił to powód, to i tak nie stanowi to naruszenia dóbr osobistych osadzonych. W ocenie Sądu pozbawienie wolności czy stosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, w założeniu stanowi dolegliwość dla osoby skazanej. Osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami związanym z wykonywaniem wobec niej kary pozbawienia wolności.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., który stanowi wyjątek od zasady obciążenia strony przegrywającej wszystkimi kosztami postępowania. Sąd mając na uwadze całokształt okoliczności przedmiotowej sprawy, w szczególności sytuację życiową powoda, w tym również jego sytuację materialną, co znalazło odzwierciedlenie w zwolnieniu powoda od kosztów sądowych w całości, nie obciążył powoda kosztami postępowania, o czym Sąd orzekł w punkcie II sentencji wyroku.

Z uwagi na zarządzenie doprowadzenie powoda na rozprawę z dnia 21 lipca 2015 roku oraz na rozprawę z dnia 20 sierpnia 2015. Komenda Wojewódzka Policji w Ł. złożyła rachunek na kwotę 46 złotych obejmujący należność za konwojowanie. Przepis art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2014r., poz.1025) wskazuje katalog wydatków, do których w świetle powyższego przepisu zalicza się

również wynagrodzenie należne innym osobom lub instytucjom oraz zwrot poniesionych przez nie wydatków. Koszty konwojowania na wyznaczone przez Sąd terminy rozpraw niewątpliwie należą do wydatków i dlatego należy zwrócić je instytucji, która je poniosła.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w pkt III sentencji wyroku.